

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/184/149/93

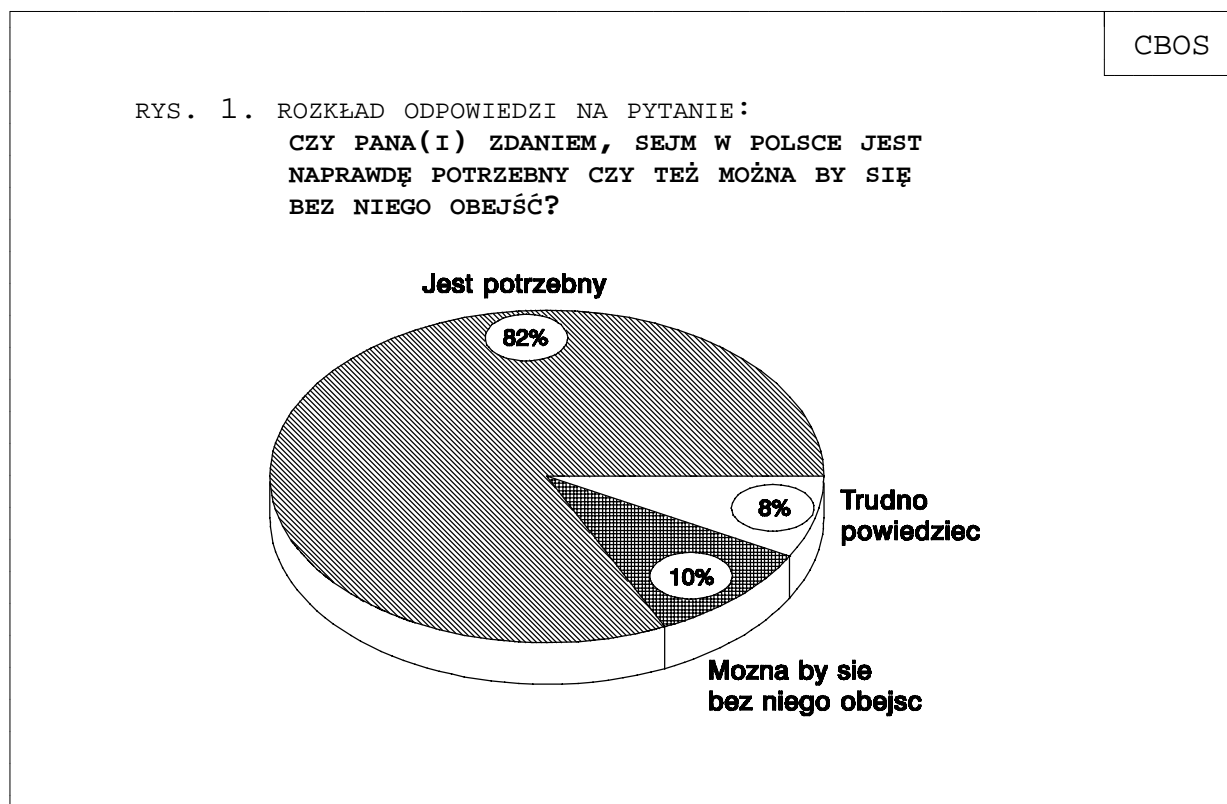
SPOŁECZNY OBRAZ SEJMU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 1993

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Wśród różnych negatywnych konsekwencji rozwiązania poprzedniego Sejmu komentatorzy sceny politycznej wskazywali na możliwość utraty przez parlament społecznej legitymizacji. Również negatywne opinie o poprzednim Sejmie mogły spowodować ukształtowanie się takiego przekonania. Dla polskiego społeczeństwa, stawiającego pierwsze kroki na drodze budowy demokracji, sytuacja, w której okazuje się, że państwo dobrze funkcjonuje bez parlamentu, może wywołać przekonanie, że instytucja ta jest właściwie niepotrzebna. Jak się jednak okazało, obawy te były bezzasadne. Obecnie¹ zdecydowana większość społeczeństwa wyraża przekonanie, że Sejm w Polsce jest naprawdę potrzebny (rys. 1).

¹ "Aktualne problemy i wydarzenia" (41) - badanie zrealizowane w dniach 10-15 listopada '93 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski (N=1226).

Legitymizacja instytucji Sejmu jest niemal powszechna we wszystkich grupach społecznych. Nawet wśród nieobecnych w wyborach do parlamentu, a więc w grupie, po której można spodziewać się dużego dystansu w stosunku do procedur i instytucji demokratycznych, zdecydowanie dominuje przekonanie o potrzebie istnienia Sejmu.

Tabela 1 w procentach

Czy brał(a) Pan(i) udział w wyborach	Sejm jest potrzebny	Można by się bez niego obejść	Trudno powiedzieć
Tak	87	7	6
Nie	75	15	10

Powszechnie podzielanej przez nasze społeczeństwo opinii o potrzebie istnienia Sejmu towarzyszy przekonanie, że instytucja ta powinna odgrywać znaczącą rolę w życiu publicznym kraju.

Tabela 2 w procentach

Jaki wpływ powinien mieć Sejm na działalność:	Wskazania respondentów			
	duży wpływ	niewielki wpływ	żaden wpływ	trudno powiedzieć
- rządu	60	27	4	8
- NIK-u	50	19	20	12
- prezydenta	44	31	15	10
- policji	43	29	19	10
- wojewodów	42	30	18	10
- wojska	36	29	24	11
- TV publicznej	26	27	38	10

Zdaniem ponad połowy badanych, Sejm powinien w większym lub mniejszym stopniu kontrolować wszystkie ważniejsze instytucje państwa. O ile oczywiste jest oczekiwanie, że Sejm powinien mieć duży wpływ na działalność rządu, o tyle postulat aprobowany przez blisko połowę badanych o potrzebie kontroli działalności prezydenta wydaje się wart uwagi. Oznaczać on może społeczną aprobatę takich rozwiązań konstytucyjnych, które zbliżałyby ustrój państwa bardziej do formuły rządów parlamentarno-gabinetowych niż prezydenckich. Kwestia ta jest przedmiotem specjalnego badania CBOS nad świadomością konstytucyjną społeczeństwa polskiego.

Zwolennikami zwiększenia wpływu Sejmu na działalność prezydenta są częściej niż inni prywatni przedsiębiorcy, osoby nie uczestniczące w praktykach religijnych oraz badani o poglądach lewicowych². Najmniejszą aprobatą postulat zwiększenia roli Sejmu cieszy się wśród osób deklarujących częsty udział w praktykach religijnych.

Niezależnie od dalszych rozstrzygnięć kwestii relacji między Sejmem a prezydentem, powstaje pytanie, jak dalece badani - odpowiadając na pytania o kształt powiązań między instytucjami władzy państwowej - kierują się abstrakcyjnymi wyobrażeniami o tych instytucjach, a w jakim stopniu ich myślenie jest zdominowane przez funkcjonujące gremia i osoby je tworzące. Warto więc odnotować następujące fakty.

W opinii blisko dwóch trzecich badanych, obecny Sejm w wielu dziedzinach będzie funkcjonował lepiej niż Sejm poprzedniej kadencji.

Tabela 3

w procentach

Czy obecny Sejm w porównaniu z Sejmem poprzedniej kadencji będzie:	Wskazania respondentów		
	tak	nie	trudno powiedzieć
- skuteczniej kontrolował rząd	66	9	25
- działał sprawniej i skuteczniej	65	7	28
- lepiej reprezentował interesy społeczeństwa	63	10	27
- podejmował bardziej trafne decyzje	61	9	30
- cieszył się większym autorytetem społecznym	57	14	29

² Szczegółowe różnicowanie przedstawiono w tabelach aneksowych.

Zdecydowana większość badanych sądzi również, że obecny Sejm będzie się cieszył większym autorytetem społecznym niż jego poprzednik. Nadzieje z działalnością tego Sejmu wiążą przede wszystkim wyborcy partii lewicowych.

Tabela 4

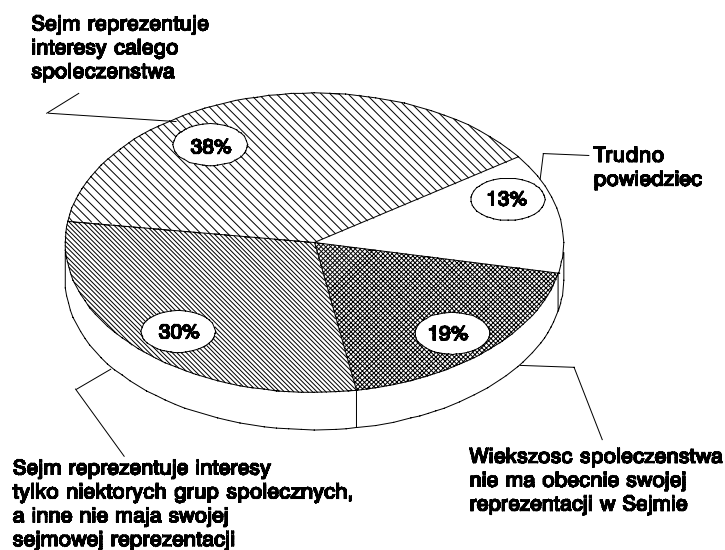
w procentach

Czy obecny Sejm w porównaniu z Sejmem poprzedniej kadencji będzie:	Wskazania wyborców:						
	KPN	SLD	PSL	UD	BBWR	UP	prawicy
- skuteczniej kontrolował rząd	68	80	78	56	40	78	66
- działał sprawniej i skuteczniej	79	84	77	53	35	76	58
- lepiej reprezentował interesy społeczeństwa	64	85	79	43	30	72	54
- podejmował bardziej trafne decyzje	59	85	77	41	25	77	62
- cieszył się większym autorytetem społecznym	61	82	77	40	25	69	42

Pozytywnie o nowym Sejmie myślą również wyborcy KPN. Ich nadzieje mogą mieć swoje źródło w deklaracjach socjalnych koalicji rządzącej. Zagadką natomiast pozostają relatywnie wysokie oceny obecnego parlamentu ze strony wyborców partii prawicowych (PC, KKW "Ojczyzna", RdR, PSL-PL).

Warto jednak przypomnieć, że działalność Sejmu minionej kadencji aprobowana była w jej ostatnich miesiącach przez 20% społeczeństwa. Wydaje się więc, że w porównaniu z tak nisko umiejscowionym na skali aprobaty punktem odniesienia nietrudno było o wzrost społecznych nadziei związanych z nowym Sejmem. Tą właśnie szczególną relatywizacją nadziei można tłumaczyć fakt, że tylko niewiele ponad jedna trzecia badanych jest zdania, że obecny Sejm reprezentuje interesy całego społeczeństwa (rys. 2).

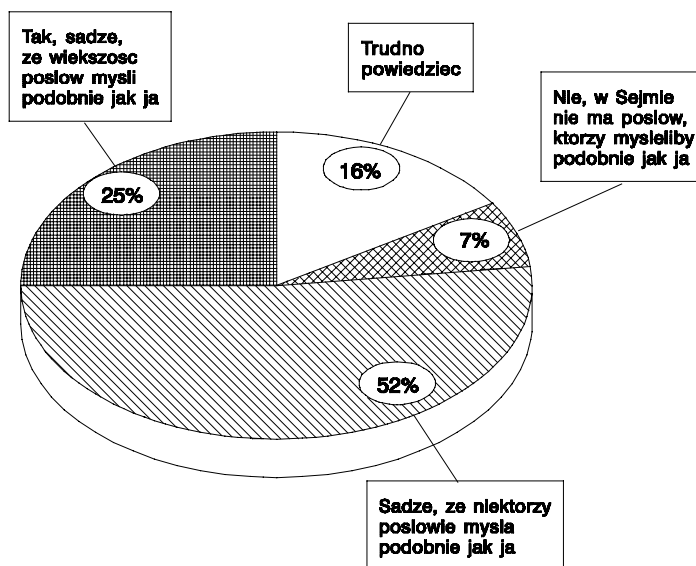
RYS. 2. ROZKŁAD ODPOWIEDZI NA PYTANIE:
KTÓRA Z PONIŻSZYCH OPINII O OBECNYM SEJMIE
JEST PANU(I) NAJBLIŻSZA?

Poczucie pełnej reprezentatywności obecnego Sejmu częściej niż inni mają osoby starsze (powyżej 65 roku życia), rolnicy, respondenci o poglądach lewicowych. Opinię, że większość społeczeństwa nie ma swojej reprezentacji, podzielają częściej niż inni prywatni przedsiębiorcy oraz osoby o poglądach prawicowych. Natomiast z opinią pośrednią o ograniczonej reprezentatywności Wysokiej Izby częściej niż inni zgadzają się ludzie młodzi (w wieku 25-34 lat), mieszkańcy wielkich miast, osoby z wykształceniem średnim i wyższym oraz również prywatni przedsiębiorcy.

Okazuje się więc, że przekonanie o pełnej reprezentatywności obecnego Sejmu jest ograniczone. Z drugiej strony jednak zupełnie marginalny jest odsetek badanych mających poczucie, że w Sejmie nie ma posłów, którzy myśleliby podobnie jak oni sami.

RYS. 3. ROZKŁAD ODPOWIEDZI NA PYTANIE:
CZY MA PAN(I) POCZUCIE, ŻE SĄ W SEJMIE POSŁOWIE,
KTÓRZY MYŚLĄ O POLSKICH SPRAWACH PODOBNIEM JAK PAN(I)?

Osoby mające poczucie, że w Sejmie nie ma nikogo, kto myśli podobnie jak oni, można częściej niż w innych grupach społecznych spotkać wśród najuboższych mieszkańców naszego kraju.

Respondenci o poglądach prawicowych, osoby uczestniczące w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu, prywatni przedsiębiorcy oraz inteligencja w zdecydowanej większości deklarują, że w składzie obecnego Sejmu znajdują się również i tacy posłowie, z których poglądami mogą się identyfikować. Można zatem stwierdzić, że chociaż znacząca część politycznego spektrum polskiej sceny politycznej nie ma swojej reprezentacji w parlamencie, jednak społeczna legitymizacja nowego Sejmu jest bardzo duża. Nawet bowiem ponad połowa wyborców centroprawicy deklaruje, że w składzie obecnego Sejmu znajduje posłów o poglądach podobnych do swoich.

Tabela 5

w procentach

Oceniane stwierdzenia	Wskazania wyborców:						
	KPN	SLD	PSL	UD	BBWR	UP	prawicy
Większość posłów myśli podobnie jak ja	32	44	27	20	15	41	17
Niektórzy posłowie myślą podobnie jak ja	60	44	52	75	53	45	56
Nie ma posłów, którzy myśleliby podobnie jak ja	7	4	3	1	6	5	8
Trudno powiedzieć	0	7	18	4	27	9	20

Duża legitymizacja nowego Sejmu wynika zapewne z nadziei na poprawę sytuacji życia ludzi w Polsce, żywionej przez znaczący odłam opinii publicznej. Innym ważnym powodem jest, być może, poczucie stabilizacji politycznej, jaką daje Sejm większościowy.

Wydaje się więc, że społeczne nadzieje związane z wynikiem wrześniowych wyborów, których rezultatem jest taki, a nie inny skład Sejmu, mogą w znacznej mierze wpływać na postulat poszerzenia zakresu władzy tej instytucji. Jest to tym bardziej prawdopodobne, że im większe są nadzieje ankietowanych na dobre funkcjonowanie obecnego Sejmu, tym więcej władzy badani gotowi są oddać instytucji parlamentu w ogóle. Dotyczy to przede wszystkim relacji między Sejmem a prezydentem, NIK-iem oraz wojewodami.

Tabela 6

w procentach

Czy obecny Sejm w porównaniu z Sejmem poprzedniej kadencji będzie:	Sejm powinien mieć na działalność prezydenta wpływ:			
	duży	niewielki	żaden	trudno powiedzieć
- podejmował bardziej trafne decyzje				
TAK	53	30	11	6
NIE	24	41	28	8
- cieszył się większym autorytetem społecznym				
TAK	53	30	12	5
NIE	30	38	25	7
- lepiej reprezentował interesy społeczeństwa				
TAK	54	28	12	6
NIE	26	39	27	8

Zwiększonych uprawnień Izby Poselskiej wobec prezydenta oczekują przede wszystkim ci ankietowani, według których obecny Sejm w porównaniu z poprzednim będzie podejmować bardziej trafne decyzje, cieszyć się większym autorytetem społecznym oraz lepiej reprezentować interesy społeczeństwa.

Za postulowanym zwiększeniem wpływu Sejmu na działalność prezydenta stoją więc czynniki związane z poczuciem większej legitymizacji parlamentu.

Tabela 7

w procentach

Sejm powinien mieć na działalność prezydenta wpływ:	Wskazania wyborców:						
	KPN	SLD	PSL	UD	BBWR	UP	prawicy
- duży	43	57	46	30	19	55	41
- niewielki	33	29	36	45	34	36	27
- żaden	24	8	9	21	38	6	21
Trudno powiedzieć	0	6	8	5	10	3	11

Znaczącego wpływu Sejmu na działalność prezydenta chcieliby przede wszystkim wyborcy partii lewicowych, chociaż także prawica pozaparlamentarna w większości popiera ten postulat. Przeciwstawiają się temu, co zrozumiałe, wyborcy BBWR.

Za wzmocnieniem wpływu Sejmu na działalność wojewodów w przekonaniu badanych przemawiają raczej względy pragmatyczne.

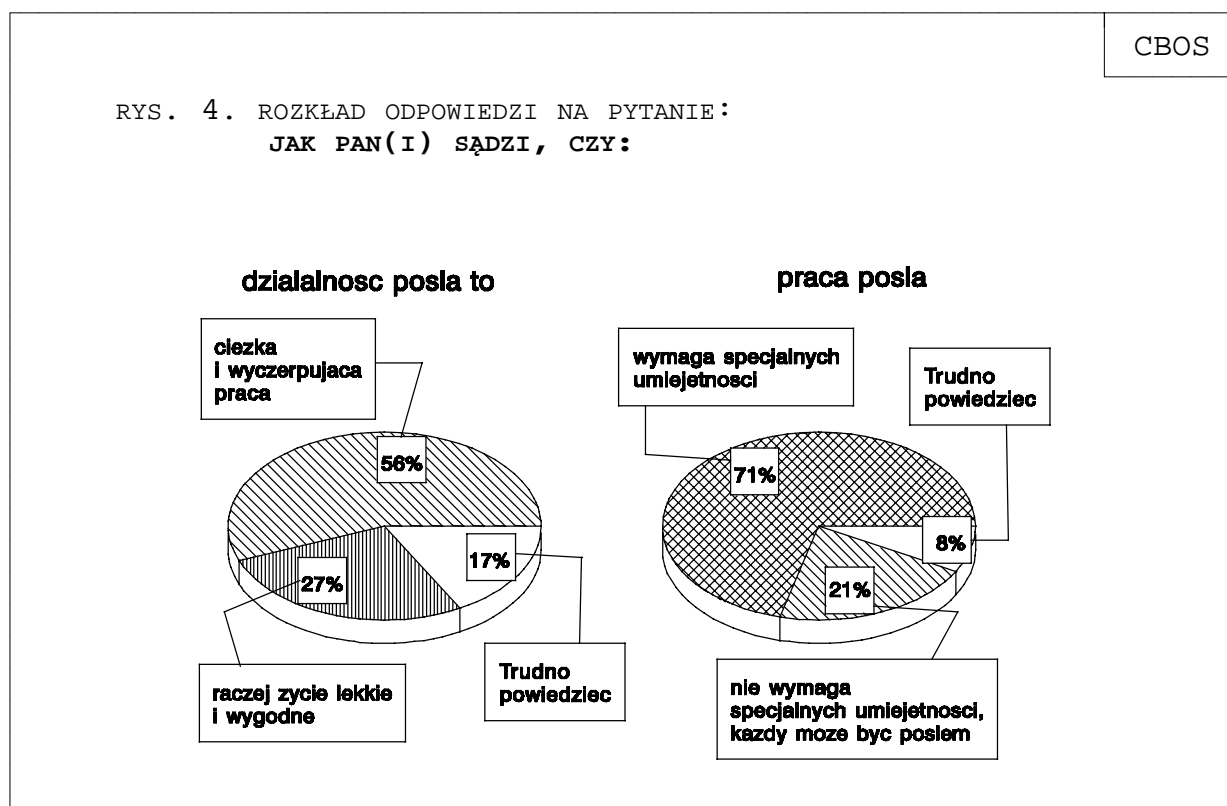
Tabela 8

w procentach

Czy obecny Sejm w porównaniu z Sejmem poprzedniej kadencji będzie:	Sejm powinien mieć na działalność wojewodów wpływ:			
	duży	niewielki	żaden	trudno powiedzieć
- podejmował bardziej trafne decyzje				
TAK	49	31	15	6
NIE	32	27	38	3
- skuteczniej kontrolował rząd				
TAK	48	30	17	6
NIE	32	28	36	4
- lepiej reprezentował interesy społeczeństwa				
TAK	49	30	15	6
NIE	32	27	38	4

Postulat zwiększenia wpływu Sejmu na działalność NIK-u jest silniej wyrażany przez tych badanych, którzy wiążą większe nadzieje z działalnością obecnego Sejmu we wszystkich jego sferach.

Gdy w styczniu '93 zapytaliśmy o ocenę prac Sejmu i posłów, okazało się, że 91% badanych uznało tempo prac Sejmu za zbyt opieszale, a 87% ankietowanych było zdania, że większość posłów pracuje za mało. Opinia publiczna była jednomyślna w pełnym potępieniu sądzie, że posłowie, którzy głosują "na dwie ręce", dopuszczają się oszustwa i powinni zostać ukarani. Skala dezaprobaty parlamentu oraz zasiadających w nim reprezentantów narodu była tak duża, że trudno było sobie wyobrazić możliwość poprawy jego wizerunku. Jednak opinie te nie były zbyt trwałe. Obecnie ponad dwie trzecie badanych jest zdania, że praca posła wymaga specjalnych kwalifikacji, a ponad połowa respondentów sądzi, że na jego działalność składa się ciężka i wyczerpująca praca (rys. 4).

W przekonaniu najliczniejszej grupy badanych, osobą, która pragnie zostać posłem, kierują motywy prospołeczne. Jedna trzecia ankietowanych sądzi, że osoba taka kieruje się chęcią zrobienia czegoś dobrego dla innych, a zdaniem 15% - głównym motywem ubiegania się o fotel

posła jest chęć realizacji programu swojej partii. Znaczna część opinii publicznej jest jednak zdania, że posłami zostają ludzie, którzy przede wszystkim zorientowani są na zaspokajanie własnych hedonistycznych potrzeb - władzy, pieniądza oraz sławy.

		CBOS
Kto decyduje si na to, by zosta posłem? Czy jest to człowiek, który przede wszystkim:		
- chce pomóc innym, zrobić dla nich coś dobrego		33%
- chce mieć władzę		17%
- chce realizować program swojej partii		15%
- chce mieć dużo pieniędzy		7%
- chce być sławny, popularny		6%
- lubi wygodne, łatwe i przyjemne życie		6%
Trudno powiedzieć		15%

Warto być może przytoczyć stanowisko opinii publicznej w tej kwestii po półrocznej działalności poprzedniego Sejmu. Na podobne pytanie ("Kto, Pana(i) zdaniem, decyduje się na to, by zostać politykiem?"), zadane w czerwcu '92, badani odpowiedzieli:

- ▶ jest to człowiek, który chce mieć władzę - 35%
- ▶ chce coś zrobić dla innych - 20%
- ▶ chce mieć dużo pieniędzy - 20%
- ▶ chce zrealizować jakąś ideę - 10%
- ▶ Trudno powiedzieć - 15%

O egocentrycznych motywacjach ludzi ubiegających się godność posła częściej niż inni mówią osoby z wykształceniem wyższym, inteligencja, prywatni przedsiębiorcy oraz badani o prawicowych poglądach. Natomiast o prospołecznym nastawieniu posłów nieco częściej są przekonani respondenci o poglądach lewicowych, bezrobotni, pracownicy fizyczno-umysłowi. Wydaje się więc, że badani, odpowiadając na ogólne pytanie o motywacje kandydata na posła, skoncentrowani byli na swoich wyobrażeniach o posłach obecnego Sejmu. Stąd im większa aprobata nowego Sejmu, im większe przekonanie o jego reprezentatywności, tym większa gotowość badanych do przypisywania deputowanym motywacji prospołecznych.

Zdaniem 46% badanych, posłowie reprezentują interesy całego społeczeństwa, swoich wyborców lub mieszkańców swojego okręgu.

		CBOS
Posłowie w obecnym Sejmie reprezentują przede wszystkim:		
- interesy swoich partii politycznych	26%	
- interesy całego społeczeństwa, wszystkich Polaków	25%	
- interesy swoich wyborców	13%	
- własne osobiste interesy	9%	
- interesy mieszkańców regionu, z którego zostali wybrani	8%	
- interesy grup lub instytucji, które finansowały ich kampanię wyborczą	4%	
Trudno powiedzieć	14%	

Opinię, że posłowie obecnego Sejmu reprezentują przede wszystkim interesy swoich partii politycznych, częściej niż inni podzielają mieszkańcy dużych i wielkich miast, osoby z wykształceniem średnim i wyższym, kadra kierownicza, paracownicy umysłowi i fizyczno-umysłowi, badani o wysokich dochodach, respondenci deklarujący poglądy prawicowe. Z kolei pogląd, że deputowani reprezentują przede wszystkim interesy całego społeczeństwa, częściej niż inni podzielają ludzie starsi, badani z wykształceniem podstawowym, osoby deklarujące poglądy lewicowe.

Wydaje się, że w przekonaniu niemal połowy badanych posłowie reprezentują interesy zgodne z ich wyobrażeniem o tym, kogo powinien reprezentować deputowany. Pośrednio znajduje to swoje potwierdzenie w rozkładach odpowiedzi na pytanie zadane przed wyborami parlamentarnymi w 1991 roku. Wtedy 55% badanych stwierdziło, że dobry poseł reprezentuje przede wszystkim interesy całego społeczeństwa, a dalsze 33% ankietowanych stwierdziło, że mieszkańców okręgu, w którym został wybrany. Niespełna 7% respondentów było wtedy zdania, że z dobrym pełnieniem funkcji posła wiąże się przede wszystkim reprezentowanie spraw swojej grupy zawodowej, swoich rówieśników lub partii politycznej.

Sejm wyłoniony w wyniku wrześniowych wyborów budzi duże nadzieje społeczeństwa. Choć nie znalazły się w nim ugrupowania centroprawicowe, społeczna legitymizacja Izby Poselskiej jest znacząca. Bardzo negatywny wizerunek Sejmu i posłów poprzedniej kadencji nie został w społecznej percepcji zgeneralizowany na instytucję Sejmu i posła w ogóle. Powszechnie podzielana jest opinia o potrzebie istnienia parlamentu, a co więcej - zdecydowana część opinii publicznej uważa, że zakres wpływu Sejmu na działalność różnych instytucji władzy państwowej powinien być znaczący.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Jak Pan(i) sądzi, czy Sejm powinien mieć duży wpływ, niewielki czy też nie powinien mieć żadnego wpływu na działalność prezydenta? (%)

	Powinien mieć duży wpływ	Powinien mieć niewielki wpływ	Nie powinien mieć wpływu	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	44	31	15	10	1225
Płeć					
Mężczyźni	42	32	17	8	608
Kobiety	47	29	13	12	617
Wiek					
do 24 lat	46	32	16	6	127
25-34	45	36	13	7	215
35-44	44	29	17	9	312
45-54	47	26	17	9	223
55-64	45	33	11	12	180
65 lat i więcej	38	29	15	19	167
Miejsce zamieszkania					
Wieś	42	31	13	14	477
Miasto do 20 tys.	46	29	19	6	128
od 21 do 100 tys.	48	28	14	10	236
101-500 tys.	54	27	13	7	183
501 tys. i więcej mieszk.	37	37	20	6	200
Region					
Północny	45	33	13	9	158
Zachodni	48	24	23	6	115
Środkowo-zachodni	40	35	13	13	178
Środkowy	42	32	13	13	222
Wschodni	59	20	7	15	144
Południowo-wschodni	34	37	21	8	192
Południowo-zachodni	47	29	17	7	217
Wykształcenie					
Podstawowe	43	26	14	16	449
Zasadnicze zawodowe	42	34	13	11	321
Średnie	49	32	15	4	360
Wyższe	41	36	22	2	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	43	30	23	4	83
Prac. umysł. niż. szczebla	46	31	20	2	106
Pracownicy fiz.- umysł.	40	41	15	5	70
Robotnicy wykwalifikowani	46	32	16	6	146
Robotnicy niewykwalifik.	48	28	11	13	77
Rolnicy	42	25	15	18	94
Prywatni przedsiębiorcy	59	37	4	1	52
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	42	30	12	15	363
Uczniowie i studenci	50	12	28	10	42
Bezrobotni	44	31	14	11	96
Gospodynie domowe i inni	43	34	15	7	94
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 500 tys. zł	39	20	24	17	52
500 tys. - 999 tys.	50	26	12	12	257
1000 tys. - 1499 tys.	43	32	13	12	333
1500 tys. - 1999 tys.	47	31	14	9	228
2000 tys. i powyżej	43	34	17	5	323
Ocena własnych war. mater.					
Złe	45	28	14	12	509
Średnie	42	32	15	10	578
Dobre	48	33	17	1	136
Zainteresowanie polityką					
Duże	47	27	22	4	148
Średnie	47	33	15	4	587
Małe lub żadne	40	29	13	19	490
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	37	29	26	8	73
Raz w tygodniu	42	33	15	10	705
Kilka razy w roku	47	28	12	12	316
W ogóle nie uczestniczy	53	25	15	6	131
Poglądy polityczne					
Lewica	59	24	9	7	299
Centrum	42	38	13	7	381
Prawica	37	34	25	4	270
Trudno powiedzieć	39	24	15	23	275

Tabela 2. Która z poniższych opinii na temat obecnego Sejmu jest Panu(i) najbliższa: 1 - Sejm reprezentuje interesy całego społeczeństwa, 2 - Sejm reprezentuje interesy tylko niektórych grup społecznych, a inne nie mają swojej sejmowej reprezentacji, 3 - większość społeczeństwa nie ma obecnie swojej reprezentacji w Sejmie

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	38	30	19	13	1222
Płeć					
Mężczyźni	38	34	18	10	608
Kobiety	37	27	20	16	614
Wiek					
do 24 lat	43	29	18	11	127
25-34	31	40	21	8	215
35-44	33	37	19	12	309
45-54	42	22	23	14	223
55-64	39	29	18	14	180
65 lat i więcej	45	20	13	22	167
Miejsce zamieszkania					
Wieś	43	25	15	17	474
Miasto do 20 tys.	36	30	24	10	128
od 21 do 100 tys.	37	31	21	11	236
101-500 tys.	33	33	19	15	183
501 tys. i więcej mieszk.	31	39	23	7	200
Region					
Północny	38	31	22	9	158
Zachodni	39	30	21	11	115
Środkowozachodni	46	21	18	15	178
Środkowy	30	36	20	14	222
Wschodni	45	26	13	16	141
Południowo-wschodni	38	37	17	8	192
Południowo-zachodni	32	29	21	18	217
Wykształcenie					
Podstawowe	43	22	18	17	449
Zasadnicze zawodowe	38	26	19	17	321
Średnie	33	40	20	7	360
Wyższe	27	50	20	3	93
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	27	47	22	4	80
Prac. umysł. niż. szczebla	37	38	21	5	106
Pracownicy fiz.- umysł.	32	43	18	8	70
Robotnicy wykwalifikowani	34	30	23	13	146
Robotnicy niewykwalifik.	39	26	26	9	77
Rolnicy	47	20	13	20	94
Prywatni przedsiębiorcy	23	41	28	8	52
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	42	27	14	17	363
Uczniowie i studenci	47	30	16	8	42
Bezrobotni	40	23	20	16	96
Gospodynie domowe i inni	32	29	23	16	94
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 500 tys. zł	40	26	11	23	52
500 tys. - 999 tys.	42	29	12	17	257
1000 tys. - 1499 tys.	38	28	20	14	333
1500 tys. - 1999 tys.	34	31	22	14	225
2000 tys. i powyżej	37	35	22	7	323
Ocena własnych war. mater.					
Złe	38	29	17	15	509
Średnie	38	30	20	12	575
Dobre	38	34	20	8	136
Zainteresowanie polityką					
Duże	40	38	18	4	148
Średnie	43	30	20	8	584
Małe lub żadne	31	28	18	22	490
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	39	27	23	11	73
Raz w tygodniu	38	29	21	12	702
Kilka razy w roku	38	33	15	13	316
W ogóle nie uczestniczy	37	31	15	17	131
Poglądy polityczne					
Lewica	55	27	10	7	299
Centrum	38	32	20	9	381
Prawica	26	37	28	10	267
Trudno powiedzieć	30	25	17	28	275

Tabela 3. Czy ma Pan(i) poczucie, że są w Sejmie posłowie, którzy myślą o polskich sprawach podobnie jak Pan(i)? 1 - tak, sądzę, że większość posłów myśli podobnie jak ja, 2 - sądzę, że niektórzy posłowie myślą podobnie jak ja, 3 - nie, w Sejmie nie ma posłów, którzy myśleliby podobnie jak ja

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	52	7	16	1222
Płeć					
Mężczyźni	28	52	6	15	607
Kobiety	23	53	7	17	615
Wiek					
do 24 lat	19	57	9	16	127
25-34	25	54	6	15	215
35-44	28	54	7	11	311
45-54	27	52	8	13	223
55-64	26	48	5	21	178
65 lat i więcej	23	48	5	24	167
Miejsce zamieszkania					
Wieś	25	48	7	20	477
Miasto do 20 tys.	23	56	7	15	127
od 21 do 100 tys.	27	49	7	16	234
101-500 tys.	26	52	7	15	183
501 tys. i więcej mieszk.	25	64	5	6	200
Region					
Północny	25	47	9	19	158
Zachodni	34	46	9	15	115
Środkowo-zachodni	32	49	9	11	177
Środkowy	32	56	8	14	222
Wschodni	25	52	9	20	143
Południowo-wschodni	23	58	5	14	191
Południowo-zachodni	21	55	6	18	217
Wykształcenie					
Podstawowe	25	48	7	20	448
Zasadnicze zawodowe	24	47	7	21	320
Średnie	26	59	5	10	359
Wyższe	27	66	6	1	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	22	69	6	4	83
Prac. umysł. niż. szczebla	30	58	5	7	106
Pracownicy fiz. - umysł.	27	47	6	19	70
Robotnicy wykwalifikowani	26	44	9	21	145
Robotnicy niewykwalifik.	26	58	9	6	77
Rolnicy	33	46	3	17	94
Prywatni przedsiębiorcy	22	66	2	9	52
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	26	48	5	20	361
Uczniowie i studenci	29	51	10	10	42
Bezrobotni	15	54	15	17	96
Gospodynie domowe i inni	22	57	4	18	94
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 500 tys. zł	14	54	17	15	51
500 tys. - 999 tys.	26	47	7	20	256
1000 tys. - 1499 tys.	27	51	4	18	333
1500 tys. - 1999 tys.	24	57	7	13	228
2000 tys. i powyżej	26	55	6	12	323
Ocena własnych war. mater.					
Złe	25	52	8	16	508
Średnie	25	52	6	17	577
Dobre	28	57	7	7	136
Zainteresowanie polityką					
Duże	35	52	5	7	148
Średnie	29	57	6	8	586
Małe lub żadne	18	46	8	27	488
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	19	63	4	14	73
Raz w tygodniu	23	54	7	16	703
Kilka razy w roku	29	52	5	14	315
W ogóle nie uczestniczy	31	40	11	18	131
Poglądy polityczne					
Lewica	40	46	6	8	299
Centrum	24	55	5	16	381
Prawica	20	64	8	8	269
Trudno powiedzieć	17	44	7	32	274

Tabela 4. Człowiek decydujący się na to, by zostać posłem, kieruje się:
1 - motywami prospołecznymi, 2 - motywami egocentrycznymi, 3 - chęcią
realizacji programu partii

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	33	36	15	15	1225
Płeć					
Mężczyźni	30	38	16	16	608
Kobiety	37	34	14	15	617
Wiek					
do 24 lat	35	31	22	11	127
25-34	32	35	17	16	215
35-44	32	39	14	15	312
45-54	32	31	21	16	223
55-64	35	41	10	15	180
65 lat i więcej	37	37	9	17	167
Miejsce zamieszkania					
Wieś	35	36	13	16	477
Miasto do 20 tys.	33	34	13	19	128
od 21 do 100 tys.	34	33	17	17	236
101-500 tys.	31	38	17	14	183
501 tys. i więcej mieszk.	31	42	18	9	200
Region					
Północny	40	38	9	13	158
Zachodni	25	43	19	13	115
Środkowozachodni	47	29	14	9	178
Środkowy	29	39	13	19	222
Wschodni	35	32	17	16	144
Południowo-wschodni	29	38	15	16	192
Południowo-zachodni	29	35	20	16	217
Wykształcenie					
Podstawowe	39	33	12	15	449
Zasadnicze zawodowe	31	36	13	19	321
Średnie	30	37	20	13	360
Wyższe	26	47	18	9	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	17	53	21	9	83
Prac. umysł. niż. szczebla	36	31	22	10	106
Pracownicy fiz. - umysł.	41	31	18	10	70
Robotnicy wykwalifikowani	29	36	17	18	146
Robotnicy niewykwalifik.	37	42	7	14	77
Rolnicy	30	37	18	15	94
Prywatni przedsiębiorcy	22	46	17	16	52
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	35	36	11	18	363
Uczniowie i studenci	36	26	23	15	42
Bezrobotni	41	34	17	8	96
Gospodynie domowe i inni	37	30	11	21	94
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 500 tys. zł	27	38	14	21	52
500 tys. - 999 tys.	36	36	13	16	257
1000 tys. - 1499 tys.	37	35	13	15	333
1500 tys. - 1999 tys.	31	42	14	13	228
2000 tys. i powyżej	31	35	20	14	323
Ocena własnych war. mater.					
Złe	33	39	13	15	509
Średnie	33	34	17	16	578
Dobre	34	35	18	13	136
Zainteresowanie polityką					
Duże	33	34	23	10	148
Średnie	36	36	15	12	587
Małe lub żadne	30	37	13	21	490
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	27	43	8	21	73
Raz w tygodniu	35	34	15	16	705
Kilka razy w roku	32	37	17	13	316
W ogóle nie uczestniczy	30	40	16	14	131
Poglądy polityczne					
Lewica	45	29	16	10	299
Centrum	32	36	17	15	381
Prawica	28	46	18	9	270
Trudno powiedzieć	28	36	9	27	275

Tabela 5. Posłowie w obecnym Sejmie reprezentują przede wszystkim interesy:
1 - swoich partii politycznych, 2 - swoich wyborców, 3 - mieszkańców swojego okręgu, 4 - swoje własne lub grup, które finansowały ich kampanię wyborczą, 5 - całego społeczeństwa

(%)

	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	13	8	13	25	14	1216
Płeć							
Mężczyźni	26	14	7	16	24	13	602
Kobiety	26	11	9	11	26	16	613
Wiek							
do 24 lat	29	7	8	14	29	12	127
25-34	32	11	10	16	19	11	214
35-44	29	13	8	16	20	14	307
45-54	25	19	9	12	24	11	223
55-64	23	15	5	9	30	18	178
65 lat i więcej	15	9	7	11	38	20	167
Miejsce zamieszkania							
Wieś	17	14	9	14	29	17	475
Miasto do 20 tys.	25	9	5	15	27	19	124
od 21 do 100 tys.	25	15	8	14	23	17	234
101-500 tys.	34	15	7	12	24	8	182
501 tys.i więcej mieszk.	42	10	7	13	20	7	200
Region							
Północny	16	19	10	14	24	18	156
Zachodni	32	14	4	15	25	10	112
Środkowozachodni	27	11	8	11	34	10	177
Środkowy	27	13	6	13	21	21	220
Wschodni	22	10	9	15	27	17	144
Południowo-wschodni	26	11	11	13	26	13	189
Południowo-zachodni	32	14	8	13	23	10	217
Wykształcenie							
Podstawowe	16	13	9	12	33	17	448
Zasadnicze zawodowe	22	12	6	17	24	18	317
Średnie	36	14	8	11	21	9	357
Wyższe	48	11	9	15	9	7	93
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier.,inteligencja	45	9	12	21	8	4	80
Prac.umysł.niż.szczebla	40	16	7	6	19	11	106
Pracownicy fiz.- umysł.	34	11	7	9	28	11	69
Robotnicy wykwalifikowani	29	15	8	15	22	11	145
Robotnicy niewykwalifik.	18	12	6	19	31	13	77
Rolnicy	21	14	9	12	22	21	92
Prywatni przedsiębiorcy	28	12	10	20	19	12	51
Bierni zawodowo							
Renciści i emeryci	18	15	7	10	32	19	361
Uczniowie i studenci	36	16	9	0	25	14	42
Bezrobotni	21	3	8	26	32	11	95
Gospodynie domowe i inni	25	12	9	16	24	14	94
Dochody na jedną osobę							
Poniżej 500 tys.zł	18	11	7	21	29	13	52
500 tys. - 999 tys.	19	16	6	13	25	22	257
1000 tys. - 1499 tys.	24	12	10	14	27	13	327
1500 tys. - 1999 tys.	27	11	10	13	29	10	228
2000 tys. i powyżej	33	14	8	12	22	11	322
Ocena własnych war. mater.							
Złe	23	13	7	16	27	14	506
Średnie	28	13	8	12	23	16	575
Dobre	31	13	10	9	31	7	133
Zainteresowanie polityką							
Duże	38	18	7	8	19	8	146
Średnie	27	14	8	13	29	8	583
Małe lub żadne	21	10	8	15	23	23	487
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	24	13	10	12	23	17	73
Raz w tygodniu	27	12	8	11	28	13	697
Kilka razy w roku	26	14	7	15	22	17	315
W ogóle nie uczestniczy	24	14	8	20	22	12	131
Poglądy polityczne							
Lewica	17	16	8	12	36	10	299
Centrum	28	15	8	12	26	12	378
Prawica	39	12	8	17	19	6	267
Trudno powiedzieć	21	8	8	14	20	30	272